

Ortaokul Yedinci ve Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Anksiyete Düzeyleri ile Benlik Saygıları, Anne-Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik Özellikleri Arasındaki İlişki

The Relationship Between Social Anxiety Levels and Self Esteem, Parental Attitudes, Perfectionism Traits of Seventh and Eighth Grade Students in Secondary School

© Kübra Eroğlu¹, © Hatice Odacı²

¹Yomra Maden Ortaokulu, Rehberlik Öğretmeni, Trabzon, Türkiye

²Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye

Amaç: Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin sosyal anksiyete düzeyleri ile benlik saygısı, algılanan anne-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Gereç ve Yöntem: Çalışmaya Trabzon ilinde 2016-2017 eğitim öğretim yılında öğrenimlerine devam eden 970 ortaokul öğrencisi (503 kız ve 467 erkek) katılmıştır. Katılımcılara Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği Yenilenmiş Biçimi, İki Boyutlu Benlik Saygısı Ölçeği (Kendini Sevme ve Öz-Yeterlik Ölçeği), Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği uygulanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin sosyal anksiyete düzeyleri ile benlik saygıları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca sosyal anksiyete ile koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu, ancak demokratik tutum ile sosyal anksiyete arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal anksiyete düzeyleri ile olumsuz mükemmeliyetçilik özelliği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenirken, olumlu mükemmeliyetçilikle sosyal anksiyete arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benlik saygısı alt boyutu olan kendini sevme ve öz-yeterliliğin, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumlarının ve olumsuz mükemmeliyetçiliğin sosyal anksiyeteyi anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç: Bireylerin ergenlik döneminde yaşamış oldukları sosyal anksiyetenin kendilerini değerlendirme biçimleriyle, ebeveynlerinin anne-babalık tutumlarının bazılarıyla ve her şeyi iyi yapmaya yönelik algılarıyla ilişkili psikolojik bir kavram olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal anksiyete, benlik saygısı, anne-baba tutumu, mükemmeliyetçilik

Objectives: The present study was conducted to examine the relationship between social anxiety levels and self-esteem, perceived parental attitudes and perfectionism traits in secondary school students.

Materials and Methods: In this study, 970 students (503 females and 467 males) were recruited from secondary schools in Trabzon in the 2016-2017 academic year. The Social Anxiety scale for Children Updated Form, Two Dimensional Self- Esteem scale (Self-Liking/Self Competence scale, Parental Attitude scale, Adaptive-Maladaptive Perfectionism scale were administered to the participants.

Results: It was found that there was a significant negative correlation between social anxiety levels and self-esteem of the students. Social anxiety had a significant negative correlation with over-involvement and authoritative parental attitudes; however, there was not a significant relationship between democratic parental attitude and social anxiety. While the findings indicated that there was a significant positive correlation between the students' social anxiety levels and negative perfectionist traits, there was not a significant correlation between positive perfectionism and social anxiety. It was confirmed that self-liking and self-competence, which are two dimensions of self-esteem, authoritative and over-involvement parental attitudes, and negative perfectionism significantly predicted social anxiety.

Conclusion: Social anxiety which individuals have during adolescence period can be described as a psychological term associated with their self-assessment manner, some of their parents' parental attitudes, and their perception about making everything the best.

Keywords: Social anxiety, self-esteem, parental attitude, perfectionism

ÖZ

ABSTRACT

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Kübra Eroğlu, Yomra Maden Ortaokulu, Rehberlik Öğretmeni, Trabzon, Türkiye

Tel.: +90 538 509 43 50 **E-posta:** kubraeroglu@gmail.com **ORCID:** orcid.org/0000-0002-0175-8492

Geliş Tarihi/Received: 11.10.2018 **Kabul Tarihi/Accepted:** 29.08.2019

©Telif Hakkı 2019 Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği / Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Galenos Yayınevi tarafından yayınlanmıştır.

Giriş

İnsanoğlu yaşamının ilk anından itibaren sosyal bir çevre içerisinde yer almakta ve diğerleriyle etkileşimde bulunmaktadır. Sosyal anksiyete bozukluğu ise bu etkileşimin önündeki bir engeldir. DSM-V'e¹ göre kaygı bozukluklarından biri olan sosyal anksiyete bozukluğu; sosyal durumlarda utanmaktan, aşağılanmaktan, yanlış bir şey yapmaktan ve diğerleri tarafından olumsuz değerlendirilmekten aşırı derecede korkma ve bu sosyal durumlardan geri çekilme halidir. Leary ve Kowalski'nin² kendini sunma modeline göre sosyal anksiyete bozukluğu iki koşul birlikte bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Bu koşullar, kişinin başkaları üzerinde belirli bir izlenim bırakmak istemesi ve bununla birlikte bu izlenimi bırakabileceğinden endişe duymasındır. Bu koşullardan herhangi birisi yoksa, kişi istediği izlenimi bırakacağından emin ise sosyal anksiyete ortaya çıkmaz. Aslında sosyal anksiyete bozukluğu sosyalleşmeye yönelik güçlükler yaşama ve bunlarla baş edebilmeye yönelik yetersizlik algısıdır.³

Sosyal anksiyete bozukluğunun genel yaygınlığına ilişkin veriler sosyal anksiyetenin yaşam boyu yaklaşık %4'ten %13'e kadar değiştiğini göstermektedir.⁴ Ülkemizde yapılan çalışmalarda ise anksiyete bozukluğunun yaşam boyu yaygınlığının %9 ile %22 arasında değiştiği tespit edilmiştir.^{5,6} Bu bilgiler ışığında sosyal anksiyete bozukluğunun toplumda yaygın bir bozukluk olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal anksiyete bozukluğunun başlama yaşına dair veriler ise sosyal anksiyetenin insanların %50'sinde onlu yaşlarda, %80'inde ise yirmili yaşlarda ortaya çıktığını göstermektedir.⁷ Flanagan ve ark.⁸ yaptıkları çalışmada, sosyal anksiyete bozukluğunun başlangıç yaşının 11 ile 15 arasında değiştiğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla sosyal anksiyete bozukluğu tipik olarak geç çocukluk veya erken ergenlikte ortaya çıkan bir kaygı bozukluğudur.⁹

Sosyal anksiyete bozukluğu en fazla ergenlik döneminde yaşanmaktadır.² Çocuklukla yetişkinlik dönemi arasında bulunan ergenlik gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemi olarak değerlendirilmektedir. Weiner¹⁰ ergenliği ağırlaştırılmış kendilik bilinci ve fiziksel çekicilik, sosyal yeterlik, diğerleri tarafından yapılacak olan olumsuz değerlendirmelerin korkusu gibi sorunlardan endişe duyulan bir dönem olarak tanımlamıştır. Anlaşıldığı üzere bu dönemde birey biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşma içine girmektedir. Ergen kendindeki bu biyolojik ve sosyal değişimlere ayak uydurmaya çalışırken bir taraftan da bilişsel sistemindeki değişimler sonucunda kendisine odaklanmakta ve insanların odak noktası olduğunu düşünmekte, dolayısıyla sosyal anksiyetesi artmaktadır.¹¹ Sosyal anksiyete bozukluğu ergenlerde seçici konuşmazlık, ayrılma anksiyetesi, okul reddi, madde ve alkol kötüye kullanımı, intihar davranışları gibi gençlerin yaşamını olumsuz etkileyecek ve akademik, mesleki ve kişisel anlamda birçok sıkıntıya yol açabilecek bir etkiye sahip olabilmektedir.¹²

Ergenlik döneminde kişi bir birey olarak kim olduğunu yeniden değerlendirmektedir. Bu değerlendirme sonucunda bireyde oluşan doyum ya da memnuniyetsizlik duygusu olan benlik saygısı davranışın önemli bir belirleyicisidir.¹³ Benlik saygısı

Tafarodi ve Swann¹⁴ tarafından kendini sevmeye ve öz-yeterlik olmak üzere iki boyutlu bir yapı olarak tanımlanmıştır. Kendini sevmeye boyutu kişinin kendisini toplumsal bir nesne olarak iyi ya da kötü şekilde değerlendirmesi iken, öz-yeterlik boyutu kişinin iradesiyle arzulan sonuçları yerine getirebileceğine dair olumlu ya da olumsuz inancıdır. Kendini değerlendirmeye yönelik bu iki boyut birleşerek genel benlik saygısını oluşturmaktadır.¹⁵ Düşük benlik saygısı bireylerde sosyal etkileşimlerde tehdit hissetme, tartışmalara katılmaktan kaçınma, fizyolojik/psikolojik iyi olamama durumlarına neden olabilmekte ve bu olumsuz yaşam olayları bireylerin kaygı duyarlığına bağlı olarak sosyal anksiyete düzeylerini artırabilmektedir.¹⁶

Anne-babalar çocukların toplumsallaşma sürecinde etkin rol almaktadırlar. Çocuğa yönelik ebeveyn davranış ve beklentilerinin bütünü anne, baba tutumu olarak tanımlanmaktadır.¹⁷ Araştırmalar bu tutumların çocuklardaki sosyal anksiyete bozukluğu üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Anne-babasını demokratik algılayan çocukların sosyal anksiyetelerinin daha düşük olduğu belirtilmektedir.^{18,19} Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuğun ilgi ve gereksinimlerine saygı duyması, kendisini ifade etmesi için fırsat sağlaması ve onu desteklemesi çocuğun daha girişken, hoşgörülü, kendine ve diğerlerine saygılı, kendine güvenen bir birey olarak sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmesine imkan sağlamaktadır.¹⁹

Sosyal ilişkilerde mükemmel izlenim bırakma isteği ve buna dair şüpheler bireyde sosyal anksiyete bozukluğuna neden olmaktadır.²⁰ En iyisini yapma isteği olan mükemmeliyetçilik Hewitt ve Flett²¹ tarafından durum ve sonuçtan bağımsız olarak ulaşılamayan hedefler ve yüksek standartlar için çaba sarf etme, öz değer ve saygınlığı sergilenen performans ile eşdeğer görme, başarısızlık karşısında kendini cezalandırma aynı zamanda başarılılardan memnun olmama, iki uçlu (ya hep ya hiç) düşünme tarzı ile başarıları kaçınılmaz olarak azaltma ve seçici dikkat ile başarısızlığa yönelik ipuçlarına yönelme özelliklerinin tümü olarak tanımlanmıştır. Sosyal anksiyete bozukluğu olan bireylerin olumsuz değerlendirileceklerine ilişkin beklentileri ile sosyal ortamlardaki performanslarından şüphe duymaları mükemmeliyetçi bireylerin özellikleriyle benzerlik göstermektedir.²² Yapılan araştırmalar sosyal anksiyete bozukluğuyla mükemmeliyetçilik arasındaki bu ilişkiyi ortaya koymuştur.^{23,24}

Bu bilgiler ışığında ülkenin geleceğine ışık tutacak çocukların kişisel, mesleki ve sosyal yönden gelişimsel görevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmeleri, ayrıca doyum veren bir yaşam biçimi oluşturabilmeleri için sosyal anksiyete bozukluğuyla başa çıkabilmeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Sosyal anksiyete bozukluğuyla ilgili alan yazında sosyal anksiyetenin başa çıkma becerileri, akademik başarı, benlik saygısı, depresyon, ebeveyn tutumları, akran ilişkileri, romantik ilişkiler, beden imajı, mükemmeliyetçilik gibi birçok farklı değişkenle ilişkisinin incelendiği araştırmalar mevcuttur.^{8,25-30} Bu çalışmada ise; sosyal anksiyete bozukluğunun benlik saygısı, anne-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik özelliği ile ilişkisi birlikte incelenerek sosyal anksiyete bozukluğunun kaynağını anlamaya yönelik araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir. Bu

kapsamda araştırmanın amacı sosyal anksiyete bozukluğu ile benlik saygısı, anne-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi ve bu bağımsız değişkenlerin sosyal anksiyeteyi nasıl açıkladığını tespit etmektir.

Gereç ve Yöntem

Örneklem

Çalışmaya 2016-2017 öğretim yılında Trabzon ili Ortahisar, Araklı, Arsin, Yomra ve Düzköy ilçelerinde ortaokul öğrenimine devam eden yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri arasından uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen gönüllü 1000 öğrenci katılmıştır. Veri analizi için uygun olmadığı tespit edilen 30 ölçek takımından elde edilen veriler analiz dışında tutulmuştur. Verilerin son haliyle araştırmanın katılımcı grubu, 503 kız (%51,9) ve 467 erkek (%48,1) olmak üzere toplam 970 yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinden oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim

Çocukların sosyal anksiyete düzeylerini tespit etmek amacıyla La Greca ve Stone³¹ tarafından geliştirilmiştir. Ölçek öz-bildirime dayalı beşli likert tipi 18 maddeden oluşmaktadır. Her bir madde 1, 2, 3, 4 ya da 5 olarak puanlanmakta, dolayısıyla ölçekten alınabilecek puanlar 18-90 arasında olmaktadır ve ölçekten alınan daha yüksek puanlar yüksek sosyal anksiyeteye işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Demir ve ark.³² tarafından yapılmıştır. Bu çalışma için ölçeğin tamamına ilişkin Croanbach alfa değeri 0,83 olarak hesaplanmıştır.

İki Boyutlu Benlik Saygısı Ölçeği (İBBSÖ)

Tafarodi ve Swann³³ tarafından geliştirilen iki boyutlu benlik saygısı ölçeği, kendini değerlendirme türünde 16 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçek benlik saygısını oluşturan kendini sevme (8 madde) ve öz-yeterlik (8 madde) alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçekteki beşli likert tipi her madde 1, 2, 3, 4 ve 5 olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek benlik saygısını göstermektedir. Ülkemizde ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Doğan³⁴ tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin tamamına ilişkin Croanbach alfa değeri 0,63 olarak bulunmuştur.

Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Demokratik (15 madde), koruyucu/istekçi (15 madde) ve otoriter (10 madde) olmak üzere üç alt ölçekten ve 40 maddeden oluşan anne-baba tutum ölçeği (ABTÖ) Kuzgun³⁵ tarafından geliştirilmiştir. Her alt ölçek ayrı ayrı puanlanır. Beşli likert tipi ölçeğin puanlaması 1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde yapılmaktadır. Alt ölçekten alınan yüksek puanlar, ölçekte belirtilen niteliklere uygunluğu ifade eder. ABTÖ bireysel ve grupla uygulanabilecek yapıdadır ve uygulama esnasında zaman sınırlaması yoktur. Sözü geçen ölçeğin Croanbach alfa değeri 0,74 olarak tespit edilmiştir.

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği

İlköğretim ikinci kademedeki okuyan ön ergenlerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmek amacıyla

Kırdök³⁶ tarafından geliştirilen bu ölçek, likert tipi toplam 17 maddeden oluşmaktadır. İki alt boyutu olan ölçeğin olumlu mükemmeliyetçilik alt boyutu 10, olumsuz mükemmeliyetçilik boyutu ise 7 maddeden oluşmaktadır. Dörtlü likert tipi olan ölçek 1, 2, 3 ya da 4 olarak puanlanır. Alt ölçeklerden alınan puanlar yükseldikçe olumlu veya olumsuz mükemmeliyetçiliğin düzeyi artmaktadır. Bu çalışma kapsamında ölçeğin hesaplanan Croanbach alfa değeri 0,79'dur.

İşlem

Kullanılan ölçme araçlarına ilişkin izinler ilgili akademisyenlerden e-mail yoluyla elde edilmiştir. Daha sonra belirlenen okullardan veri toplamak için resmi izinler Milli Eğitim Bakanlığı Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Geliştirme Birimi'nden alınmıştır. Araştırma sürecinde herhangi bir cerrahi/medikal uygulama yapılmadığı için etik kurul izni alınmamıştır. Gönüllü öğrenciler araştırmacı gözetiminde ve yaklaşık bir ders saati içerisinde ölçekleri doldurmuşlardır.

İstatistiksel Analiz

Verilerin istatistiksel analizinde IBM SPSS 23.0 (Statistical Packet for Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Sosyal anksiyete, anne-baba tutumu, benlik saygısı, mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkinin analizi için "Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı" tekniği kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin (benlik saygısı, anne-baba tutumları, mükemmeliyetçilik) bağımlı değişkeni (sosyal anksiyete bozukluğu) açıklama durumunu belirlemek için de hiyerarşik regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Sosyal anksiyete ile benlik saygısı, anne-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik özelliği arasındaki ilişkiye dair bulgulara Tablo 1'de yer verilmiştir. Analiz sonucunda sosyal anksiyete bozukluğu ile benlik saygısı ve benlik saygısının alt boyutları olan kendini sevme ve öz yeterlik arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Yine sosyal anksiyete bozukluğuyla koruyucu ve otoriter anne-baba tutumu arasında düşük düzeyde, olumsuz mükemmeliyetçilikle orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken, sosyal anksiyete bozukluğu ile demokratik anne-baba tutumu ve olumlu mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal anksiyete bozukluğu ile bağımsız değişkenlere ilişkin regresyon analizine geçilmeden önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Değişkenler arasındaki ikili korelasyon incelenerek çoklu bağlantılılık sorunu olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.³⁷ Yapılan analizler sonucunda bu çalışmanın verilerinin normal dağılım gösterdiği ve değişkenler arasındaki korelasyon değerlerinin 0,80'den küçük olduğu tespit edilmiştir. Daha sonrasında yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur. Benlik saygısı (R²=0,087, F_{2/967}=46,145, p<0,001) ve alt boyutları olan kendini sevme (β=-0,136, p<0,001) ve öz-yeterliğin (β=-

0,203, $p < 0,001$), koruyucu ve otoriter anne-baba tutumunun ($R^2=0,134$, $F_{5/964}=29,740$, $p < 0,001$), mükemmeliyetçiliğin ($R^2=0,222$, $F_{7/962}=39,262$, $p < 0,001$) ve alt boyutu olan olumsuz mükemmeliyetçiliğin ($\beta=0,329$, $p < 0,01$) sosyal anksiyete bozukluğunu anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Ayrıca analiz sonucunda demokratik anne-baba tutumu ($\beta=0,045$, $p > 0,05$) ve olumlu mükemmeliyetçiliğin ($\beta=-0,036$, $p > 0,05$) modele olan özgün katkısının anlamsız olduğu tespit edilmiştir. Sosyal anksiyete bozukluğunun yordanmasında değişkenlerin modele özgün katkıları ise Tablo 3'te gösterilmiştir. Sonuçlara göre benlik saygısı toplam varyansın %8,5'ini açıklarken, koruyucu ve otoriter anne-baba tutumunun modelde açıkladığı özgün varyans %4,7'dir.

Mükemmeliyetçiliğin açıkladığı özgün varyansın ise %8,9 olduğu gözlenmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada ortaokul yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal anksiyete düzeyleri ile benlik saygısı, algıladıkları anne-baba tutumu ve mükemmeliyetçilik özelliği arasındaki ilişki incelenmiştir.

Analizler sonucunda, sosyal anksiyete bozukluğuyla benlik saygısı ve benlik saygısının alt boyutları olan kendini sevmeye ve öz-yeterlilik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, aynı zamanda kendini sevmeye ve öz-yeterliliğin sosyal anksiyete bozukluğunu açıkladığı tespit edilmiştir. Bu bulgu çalışmaya

Tablo 1. Sosyal anksiyete, benlik saygısı, anne-baba tutumları ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Ort.	SS
1. SA	1									40,46	11,08
2. İBBKSAB	-0,24*	1								31,46	5,65
3. İBBÖYAB	-0,27*	0,49*	1							26,68	5,03
4. İBB	-0,29*	0,88*	0,85*	1						58,14	9,24
5. DABT	-0,05	0,38*	0,29*	0,39*	1					58,55	10,74
6. KABT	0,23*	-0,14*	-0,10*	-0,14*	-0,06	1				41,78	9,32
7. OABT	0,12*	-0,35*	-0,22*	-0,33*	-0,43*	0,54*	1			21,53	7,22
8. OLM	0,02	0,23*	0,28*	0,29*	0,39*	0,05	-0,21*	1		31,39	6,06
9. OSM	0,39*	-0,23*	-,19*	-0,24*	-0,05	0,28*	0,24*	0,25*	1	19,63	4,97

* $p < 0,01$, SK: Sosyal anksiyete; İBBKSAB: İki boyutlu benlik saygısı kendini sevmeye alt boyutu, İBBÖYAB: İki boyutlu benlik saygısı öz yeterlilik alt boyutu, İBB: İki boyutlu benlik saygısı, DABT: Demokratik anne-baba tutumu, KABT: Koruyucu anne-baba tutumu, OABT: Otoriter anne-baba tutumu, OLM: Olumlu mükemmeliyetçilik, OSM: Olumsuz mükemmeliyetçilik, SS: Standart sapma, Ort: Ortalama

Tablo 2. Sosyal anksiyetenin yordanmasına ilişkin hiyerarşik regresyon analizi

Model	Yordayan	R ²	F	df	B	SE	β	p
1	(Sabit)							
	İBBKSAB	0,087	46,145	2/967	-0,266	0,069	-0,136	<0,000*
	İBBÖYAB				-0,448	0,078	-0,203	<0,000*
2	(Sabit)							
	İBBKSAB				-0,292	0,072	-0,149	<0,000*
	İBBÖYAB	0,134	29,740	5/964	-0,448	0,077	-0,203	<0,000*
	DABT				0,047	0,037	0,045	>0,205
	KABT				0,284	0,044	0,239	<0,000*
	OABT				-0,126	0,064	-0,082	<0,000*
3	(Sabit)							
	İBBKSAB				-0,194	0,069	-0,099	<0,000*
	İBBÖYAB				-0,362	0,075	-0,174	<0,000*
	DABT	0,222	39,262	7/962	0,026	0,036	0,025	>0,481
	KABT				0,214	0,042	0,180	<0,000*
	OABT				-0,184	0,061	-0,120	<0,003**
	OLM				-0,067	0,062	-0,036	>0,280
OSM				0,733	0,072	0,329	<0,000*	

* $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, SA: Sosyal anksiyete, İBBKSAB: İki boyutlu benlik saygısı kendini sevmeye alt boyutu, İBBÖYAB: İki boyutlu benlik saygısı öz yeterlilik alt boyutu, İBB: İki boyutlu benlik saygısı, DABT: Demokratik anne-baba tutumu, KABT: Koruyucu anne-baba tutumu, OABT: Otoriter anne-baba tutumu, OLM: Olumlu mükemmeliyetçilik, OSM: Olumsuz mükemmeliyetçilik

Tablo 3. Sosyal anksiyetenin yordanmasında değişkenlerin modele özgün katkıları

Model	R ² change	Fchange	df	p
1	0,087	46,145	2/967	<0,000*
2	0,047	17,253	3/964	<0,000*
3	0,089	54,771	2/962	<0,000*

katılan öğrencilerin benlik saygısı puanları arttıkça sosyal anksiyete puanlarının düştüğünü göstermektedir. Sosyal anksiyete bozukluğuyla ilgili literatür incelendiğinde, benlik saygısının sosyal anksiyete bozukluğunu açıkladığı ve aralarında negatif yönlü bir ilişki olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur.^{23,38,39} Sosyal anksiyete bozukluğu olan bireylerde olumsuz benlik değerlendirmesi yani düşük benlik saygısını inceleyen Hiller ve ark.³⁸ sosyal anksiyete bozukluğu olan bireylerin sağlıklı bireylere göre daha düşük benlik saygısına sahip olduğunu ve daha fazla durumluluk kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Sübaşı⁴⁰ yaptığı çalışmada sosyal anksiyetenin en güçlü yordayıcısının benlik saygısı olduğunu ve aralarındaki ilişkinin ters yönlü olduğunu ifade etmiştir.

Kişinin kendisini nasıl değerlendirdiğinin bir sonucu olan benlik saygısı, bireyin kendisini olumlu değerlendirmesi sonucunda yüksek, olumsuz değerlendirmesi sonucunda ise düşük olmaktadır. Bilindiği üzere negatif benlik değerlendirmesi ve başkaları tarafından olumsuz değerlendirilme korkusu sosyal anksiyete bozukluğunun temel özelliklerindedir.¹ Dolayısıyla sosyal durumlarda olumsuz benlik değerlendirmesi harekete geçen sosyal anksiyeteli birey, içinde bulunduğu koşulları yanlış yorumlayarak yoğun bir endişe yaşayabilmektedir. Ayrıca başarısız olduğuna, davranışlarının felakete sonuçlanacağına inanan sosyal anksiyeteli bireyin kendine ilişkin bu olumsuz bakış açısının ve başkalarının da kendisini reddedeceğine, eleştireceğine dair algısının bu bireylerde düşük benlik saygısına yol açtığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu sosyal anksiyete bozukluğu ile anne-baba tutumlarından koruyucu ve otoriter tutum arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu, fakat sosyal anksiyete bozukluğuyla demokratik tutum arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı yönündedir. Ayrıca yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda otoriter ve koruyucu anne-baba tutumunun sosyal anksiyeteyi açıkladığı tespit edilmiştir. Literatürdeki farklı çalışmalarda koruyucu ve otoriter anne-baba tutumuyla sosyal anksiyete bozukluğu arasındaki pozitif yönlü ilişkiyi destekleyen bulgular yer almaktadır.^{19,27,41} Buna rağmen sosyal anksiyete bozukluğu ile anne-baba tutumları arasında herhangi bir ilişki olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur.^{40,42} Konuyla ilgili birçok çalışmada anne-baba tutumlarının demokratik, otoriter, koruyucu vb. sınıflandırılmasının sosyal anksiyeteyle ilişkisinden ziyade, ebeveyn tutumlarının duyarlılık ve talepkarlık boyutlarının sosyal anksiyeteyle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Bu boyutlardan talepkarlık anne-babanın ebeveynlik stillerindeki kontrol, denetim ve olgunluk talebini, duyarlılık ise duygusal sıcaklık, kabul ve çocukla iletişim derecesini

ifade etmektedir. Talepkarlık ve duyarlılık boyutunun yüksek olması demokratik ebeveyn tutumunu temsil ederken, yüksek talepkarlıkla birlikte düşük duyarlılık otoriter ebeveyn tutumunu göstermektedir.⁴³ Örneğin Asbrand ve ark.⁴⁴ tarafından yapılan çalışmada sosyal anksiyeteli çocukların annelerinin kontrol grubundaki annelere göre çocuklarına yönelik aşırı kontrol uyguladıkları ve çocuklarının davranışlarına, düşüncelerine daha fazla müdahale ettikleri gözlemlenmiştir. Çinli ergenler üzerinde Xu ve ark.'nın⁴⁵ yaptığı çalışmada duygusal sıcaklığın yüksek olduğu ailelerde, sosyal anksiyete puanlarının daha düşük olduğu; ancak ebeveyn reddi ve aşırı korumanın yüksek olduğu ailelerde ise, sosyal anksiyetenin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Çocuk gelişiminde aile, çocuğun dünyaya geldiği ilk andan itibaren hayati bir öneme sahip olmaktadır. Ergenlik döneminin gelişimsel özellikleriyle bağlantılı olarak ebeveynlerle olan ilişkilerin, arkadaşlarla olan ilişkilere kıyasla önemi biraz azalmış olsa bile, ebeveynler ergenlerin hayatlarında önemli kişiler olarak kalmaktadır. Bu yüzden otoriter ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken uyguladıkları katı kurallar, çocuklarına yönelik haksız suçlamalar ve aşırı eleştiriler çocuklarının kendilik algılarını olumsuz yönde etkileyebilmekte, kendilerinin sevilmez, yeteneksiz ve iyi olmayan biri olarak algılamalarına yol açabilmektedir. Bu tür eleştiri ve aşağılama çocukların olumsuz benlik değerlendirmelerini artırabilir, dolayısıyla akranlarının veya diğer kişilerin kendilerini reddedeceklerini düşünmelerine ve sosyal etkileşimlerden kaçınmalarıyla birlikte sosyal anksiyete düzeylerinin artmasına neden olabilir. Koruyucu ebeveynlik tutumunda ise ebeveynler dünyayı bol miktarda tehlikeli durum ve kişilerle dolu bir yer olarak görme eğiliminde olduklarından adeta çocuklarını cam bir fanus içerisinde, tüm tehlikelerden koruyarak yetiştirme arzusunda olabilmektedirler. Bunun sonucunda aşırı korumacı ebeveynlere sahip çocukların daha az özerkliğe sahip olması, yeni durumları keşfetme, farklı sosyal beceriler kazanma fırsatlarının sınırlandırılması, onların daha düşük sosyal yeterliliğe ve daha yüksek sosyal anksiyeteye sahip olacakları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca mevcut çalışmada demokratik ebeveyn tutumu ile sosyal anksiyete bozukluğu arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Oysaki demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına yönelik göstermiş oldukları yüksek duyarlılık, sevgi ve kontrolle birlikte onların özerkliğini desteklemesi, görüşlerini ifade etmede çocuklarına söz hakkı vermesi, bireysel farklılıklara saygı duyması çocukların aile içinde kendilerini kabul gören, sevilen biri olarak algılamasına, kendi gibi davranmasına, duygu ve düşüncelerini baskı hissetmeden açıklamasına izin verebilir. Bu olumlu aile ikliminin çocuğun sosyal yaşamında da kendisini göstererek baskı hissetmeden ilişkiler kurabilmesine yardımcı olabileceği öngörülebilir. Konuyla ilgili önceki çalışmalar incelendiğinde, demokratik ebeveyn tutumu ile sosyal anksiyete bozukluğu arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur.^{41,46}

Araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin son bulgu ise sosyal anksiyete bozukluğu ile olumsuz mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu, fakat olumlu mükemmeliyetçilik ile arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönündedir. Ayrıca analizler sonucunda olumsuz

mükemmeliyetçiliğin sosyal anksiyete bozukluğunu açıkladığı tespit edilmiştir. Yani, olumsuz mükemmeliyetçilik puanları arttıkça sosyal anksiyete puanları da yükselmektedir. Bu sonucu destekleyen çalışmalar alan yazında yer almaktadır.^{23,24} Literatürde mükemmeliyetçilik iki boyutlu bir yapı olarak ele alınmaktadır. Stoeber ve Otto⁴⁷ olumlu mükemmeliyetçi çabalar ve olumsuz mükemmeliyetçi endişeler kavramlarını mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz doğasını anlamak için kullanmışlardır. Olumlu mükemmeliyetçi çabalar, yüksek kişisel standartları ve kendine yönelik mükemmeliyetçiliği içerirken; olumsuz mükemmeliyetçi endişeler, hatalar üzerine endişeyi, davranışlardan şüphe duymayı, sosyal düzene yönelik mükemmeliyetçiliği ve yüksek beklentiler ile sahip olunan başarılar arasındaki tutarsızlığı kapsamaktadır. Olumlu mükemmeliyetçilik üst düzeyde olumlu mükemmeliyetçi çabayı ve düşük olumsuz mükemmeliyetçi endişeyi, olumsuz mükemmeliyetçilik ise yüksek düzeyde mükemmeliyetçi çabayı ve mükemmeliyetçi endişeyi içermektedir. Konuyla ilgili çalışmalar gözden geçirildiğinde olumsuz mükemmeliyetçilik ile sosyal anksiyete bozukluğu arasındaki pozitif ilişkiye vurgu yapıldığı gözlemlenmektedir. Örneğin Jain ve Sudhir'in⁴⁸ çalışmasında sosyal anksiyeteli bireyler kontrol grubuna göre mükemmeliyetçilik ölçeğinin hatalar üzerine endişe, davranışlardan şüphe duyma, ebeveyn eleştirisi alt boyutlarından daha yüksek puanlar almışlardır. Cox ve Chen²⁵ ise çalışmalarını sonucunda sosyal düzene yönelik mükemmeliyetçilik ile davranışlardan şüphe duymanın sosyal anksiyete bozukluğuyla ilişkili olduğunu ve bu boyutların sosyal anksiyeteyi öngördüğünü tespit etmişlerdir. Schlenker ve Laery²⁰ sosyal anksiyete bozukluğunun, bireyin sosyal ilişkilerde arzulan sosyal etkiyi bırakma yeteneği hakkındaki endişelerinden ve bu endişeleri artıran, performans için aşırı yüksek standartlar belirleme gibi kişilik özelliklerinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Sosyal anksiyete bozukluğu olan bireyler, sosyal durumlarda davranışlarından şüphe ederek uygun davranışı gösteremeyeceklerini ve bu durumdan dolayı diğerleri tarafından olumsuz değerlendirileceklerini düşünme eğilimindedirler. Clark ve Wells⁴⁹ benzer şekilde sosyal anksiyeteli bireylerin "herkese uygun bir biçimde davranmalıyım", "hiç kimsenin endişeli olduğumu anlamasına izin vermemeliyim" gibi fonksiyonel olmayan inançları olduğunu ve bu durumla başa çıkabilmek adına kendileri için aşırı yüksek performans standartları oluşturduklarını belirtmektedirler. Bu standartların karşılanması imkansız olmasa da başarılması güçtür. Anlaşıldığı üzere mükemmeliyetçilik, sosyal anksiyete bozukluğunda davranışlar hakkında şüphe ve hata yapma konusunda aşırı endişe olarak deneyimlenmektedir. Ergenin benmerkezci düşünce yapısı, beğenilme arzusu, mükemmel yakalayabilme çabası onun davranışlarına daha fazla odaklanmasına, davranışlarından emin olamamasına, hatalarından endişe duymasına, önemli diğerlerinin kendilerinden üst düzey beklenti içinde olduğuna inanmasına yol açabilir. Ergen bu durumla başa çıkabilmek için kendisi adına yüksek standartlar belirleyebilir ve bu standartları nasıl karşılayacağına ilişkin hissedeceği endişe onun yüksek sosyal anksiyete yaşamasına neden olabilir. Ayrıca mevcut çalışmanın

olumlu mükemmeliyetçiliğin sosyal anksiyete bozukluğuyla ilişkili olmadığına dair bulgusu, ilgili literatür tarafından desteklenmektedir.^{48,50} Olumlu mükemmeliyetçiliğin yüksek kişisel standartları ve kendine yönelik mükemmeliyetçiliği içerdiği bilinmektedir. Shumaker ve Rodebaugh⁵⁰ yaptıkları çalışmada yüksek kişisel standartların düşük sosyal anksiyeteye ilişkili olduğunu, ayrıca yüksek kişisel standartların sosyal anksiyeteye ilişkili olmadığını belirtmişlerdir. Farklı bir çalışmada Levinson ve ark.⁵¹ düşük kişisel standartların ve değerlendirilmeye dayalı kaygının yüksek sosyal anksiyeteye ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Sonuç olarak, sosyal anksiyete bozukluğu olan bireylerin kendileri için düşük beklentilere sahip olmaları ve aynı zamanda değerlendirilmeye ilgili yüksek endişeleri bir araya geldiğinde sosyal anksiyeteleri artırabilir. Dolayısıyla negatif öz değerlendirme olmadan yüksek kişisel standartlara sahip olmanın bireyleri olumsuz etkilemeyeceği ve sosyal anksiyete bozukluğuna yol açmayacağı düşünülebilir.

Çalışmanın Kısıtlılıkları

Bu çalışmayı sınırlı hale getiren bazı durumlar vardır. Çalışma sözü geçen veri toplama araçları ve araştırma kapsamına dahil edilen 7. ve 8. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır. Gelecekte yapılacak olan çalışmalar sosyal anksiyete bozukluğunun gelişim dönemleriyle ilişkisini açıklayabilmek adına farklı öğretim kademelerinden belirlenecek katılımcı gruplarıyla karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilebilir. Ayrıca çalışmadan elde edilen veriler öz bildirim dayalı nicel veri toplama yoluyla elde edilmiştir. Nitel verilerin elde edileceği görüşmeye dayalı çalışmalarla nicel verileri destekleyecek çalışmaların planlanmasının daha kapsamlı bulgular ortaya koyacağı düşünülmektedir. Son olarak bu araştırma ilişkisel bir çalışmadır. Alan çalışanları bu konuya yönelik grup müdahale programlarını temel alan deneysel çalışmalar planlayabilirler.

Sonuç

Bu çalışma sonucunda, benlik saygısı düşük, koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumuna sahip, olumsuz mükemmeliyetçilik özelliği olan öğrencilerin sosyal anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerde sosyal anksiyete bozukluğunu etkileyen faktörlerin anlaşılmasının sosyal anksiyete bozukluğu yaşayan öğrencilerin fark edilmesinde ve sosyal anksiyetenin sağaltımında ruh sağlığı çalışanlarına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik

Etik Kurul Onayı: Araştırma sürecinde herhangi bir cerrahi/medikal uygulama yapılmadığı için etik kurul izni alınmamıştır.

Hasta Onayı: Çalışma grubu hasta bireylerden oluşmadı.

Hakem Değerlendirmesi: Editörler kurulu ve editörler kurulu dışında olan kişiler tarafından değerlendirilmiştir.

Yazarlık Katkıları

Konsept: H.O., Dizayn: H.O., Veri Toplama veya İşleme: K.E., Analiz veya Yorumlama: H.O., K.E., Literatür Arama: K.E., Yazan: K.E.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: KTÜBAP tarafından desteklendi (Proje No: SYL-2017-6003).

Kaynaklar

- Amerikan Psikiyatri Birliği. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı (DSM-V) (Çev. E Köroğlu). Hekimler Yayın Birliği, Ankara. 2014.
- Asbrand J, Svaldi J, Kramer M, Breuninger C, Tuschen-Caffier B. Familial accumulation of social anxiety symptoms and maladaptive emotion regulation. *PLoS One*. 2016;11:e0153153.
- Asbrand J, Hudson J, Schmitz J, Tuschen-Caffier B. Maternal parenting and child behaviour: An observational study of childhood social anxiety disorder. *Cognit Ther Res*. 2017;41:562-575.
- Ateş B. Investigation of the social anxiety score of pre-service teachers in terms of some variables. *MJH*. 2015;2:61-70.
- Aydın A, Sütçü ST. Ergenler için Sosyal Kaygı Ölçeği' nin geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 2007;2:79-89.
- Büyüköztürk Ş. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (23. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2017.
- Clark D, Wells A. A cognitive model of social phobia. *Social Phobia: Diagnosis, Assessment, and Treatment* İçinde, Heimberg RG, Liebowitz MR, Hope DA, Schbeier FR (ed) Guilford, New York, 1995;69-93.
- Cox SL, Chen J. Perfectionism: A contributor to social anxiety and its cognitive processes. *Aust J Psychol*. 2015;67:231-240.
- Çağlar M, Dinçyürek S, Arslan N. Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012;43:106-116.
- Darling N, Steinberg L. Parenting style as context: An integrative model. *Psychol Bull*. 1993;3:487-496.
- Demir T, Eralp-Demir D, Türksoy N, Özben E, Uysal Ö. Çocuklar için sosyal anksiyete ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam Dergisi* 2000;1:42-48.
- Dilbaz N. The prevalence of social phobia among the Turkish university students. Paper presented at the XII. World Congress of Psychiatry, Yokohama. 2002.
- Doğan T. İki boyutlu benlik saygısı: Kendini sevmeye ve öz-yeterlilik ölçeğinin Türkçe uyarlaması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 2011;162:126-137.
- Erkan Z. Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2002;10:120-133.
- Erözkan A. Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile sosyal kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 2004.
- Festa CC, Ginsburg GS. Parental and peer predictors of social anxiety in youth. *Child Psychiatry Hum Dev*. 2011;3:291-306.
- Flanagan KS, Erath SA, Bierman KL. Unique associations between peer relations and social anxiety in early adolescence. *J Clin Child Adolesc Psychol*. 2008;37:759-769.
- Gümüş AE. sÜniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1997.
- Hardin E. Depression and social anxiety among asian and european americans: The roles of self-discrepancy, optimism, and pessimism. (Unpublished master's thesis). Ohio State University, Columbus, USA. 2002.
- Hewitt PL, Flett GL. When does conscientiousness become perfectionism? Traits, self-presentation styles, and cognitions suggest a persistent psychopathology. *Current Psychiatry* 2007;7:49-60.
- Hiller TS, Steffens MC, Ritter V, Stangier U. On the context dependency of implicit self-esteem in social anxiety disorder. *J Behav Ther Exp Psychiatry*. 2017;57:118-125.
- Iancu I, Bodner E, Joubran S, Ben Zion I, Ram E. Why not the best? Social anxiety symptoms and perfectionism among Israeli Jews and Arabs: A comparative study. *Compr Psychiatry*. 2015;59:33-44.
- İzgiç F, Akyüz G, Doğan O, Kuşu N. Üniversite öğrencilerinde sosyal fobi yaygınlığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2000;4:207-214.
- Jain M, Sudhir PM. Dimensions of perfectionism and perfectionistic self-presentation in social phobia. *Asian J Psychiatr*. 2010;3:216-221.
- Kashdan TB, Volkmann JR, Breen WE, Han S. Social anxiety and romantic relationships: The cost and benefits of negative emotion expression are context-dependent. *J Anxiety Disord*. 2007;21:475-492.
- Kaya A, Bozaslan H, Genç G. Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012;18:208-225.
- Kırdök O. Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ölçeği geliştirme çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana. 2004.
- Kuzgun Y. Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Enstitüsü, Ankara. 1972.
- La Greca AM, Stone WL. Social anxiety scale for children—revised: Factor structure and concurrent validity. *Journal of Clinical Child Psychology* 1993;22:117-127.
- Leary MR, Kowalski RM. *Social Anxiety*. Guilford Press, Newyork. 1995.
- Levinson CA, Rodebaugh TL, Shumaker EA, Menatti AR, Weeks JW, White EK, Heimberg RG, Warren CS, Blanco C, Schneier F, Liebowitz MR. Perception matters for clinical perfectionism and social anxiety. *J Anxiety Disord*. 2015;29:61-71.
- Martínez I, García JF, Yubero S. Parenting styles and adolescents' self-esteem in Brazil. *Psychol Rep*. 2007;100:731-745.
- Morrison J. DSM-5'i Kolaylaştıran 'Klinisyenler İçin Tanı Rehberi'. Nobel Yayıncılık, Ankara. 2016.
- Newby J, Pitura VA, Penney AM, Rupert GK, Flett GL, Hewitt PL. Neuroticism and perfectionism as predictors of social anxiety. *Pers Individ Dif*. 2017;106:263-267.
- O'Connor LE, Berry JW, Weiss J, Gilbert P. Guilt, fear, submission, and empathy in depression. *J Affect Disord*. 2002;71:19-27.
- Rosser S, Issakidis C, Peters L. Perfectionism and social phobia: Relationship between the constructs and impact on cognitive behavior therapy. *Cognit Ther Res*. 2003;2:143-151.
- Schlenker BR, Leary MR. Social anxiety and self presentation: A conceptualization and model. *Psychological Bulletin* 1982;92:641-669.
- Schreiber FR, Steil F. Haunting self-image? The role of negative self-image in adolescent social anxiety disorder. *J Behav Ther Exp Psychiatry*. 2013;44:158-164.
- Shumaker EA, Rodebaugh TL. Perfectionism and social anxiety: Rethinking the role of high standards. *J Behav Ther Exp Psychiatry*. 2009;40:423-33.
- Stein MB, Stein DJ. Social anxiety disorder. *Lancet*. 2008;371:1115-1125.
- Stoeber J, Otto K. Positive conceptions of perfectionism: Approaches, evidence, challenges. *Pers Soc Psychol Rev*. 2006;4:295-319.
- Sübaşı G. Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygıyı yordayıcı bazı değişkenler. *Eğitim ve Bilim* 2010;144:3-15.
- Tafarodi RW, Swann WB. Self-liking and self-competence as dimensions of global self-esteem: Initial validation of a measure. *J Pers Assess*. 1995;65:322-342.

44. Tafari RW, Swann WB. Two-dimensional self-esteem: Theory and measurement. *Pers Individ Dif.* 2001;5:653-673.
45. Tafari RW, Tam J, Milne AB. Selective memory and the persistence of paradoxical self-esteem. *Pers Soc Psychol Bull.* 2001;9:1179-1189.
46. Tan J, Lo P, Ge N, Chu C. Self-esteem mediates the relationship between mindfulness and social anxiety among Chinese undergraduate students. *Social Behavior and Personality: An International Journal.* 2016;8:1297-1304.
47. Thomas I, Sanandaraj HS. A factor analytical study on the antecedents of self-esteem. *Psychological Studies.* 1985;30:97-101.
48. Van Zalk N, Van Zalk M. The importance of perceived care and connectedness with friends and parents for adolescent social anxiety. *J Pers.* 2015;83:346-360.
49. Weiner IB. *Psychological Disturbance in Adolescence.* Wiley & Sons, Inc, New York. 1992.
50. Wu Y, Zhao X, Li, Y, Ding XX, Yang HY, Bi P, Sun YH. The risk and protective factors in the development of childhood social anxiety symptoms among chinese children. *Psychiatry Res.* 2016;240:103-109.
51. Xu J, Ni S, Ran M, Zhang C. The relationship between parenting styles and adolescents' social anxiety in migrant families: A study in Guangdong, China. *Front Psychol.* 2017;8:626.